

Kronika

BYTOM

Delegaci P.Z.Z. obradują. W Bytomiu odbył się zjazd delegatów Polskiego Związku Zachodniego.

Na zjeździe padła zapowiedź z ust wojewody śląskiego gen. Zawadzkiego, że żywiol niemiecki zostanie w najbliższym czasie usunięty z miast Śląska Opolskiego, tak jak to się już stało na Górnym Śląsku. Gen. Zawadzki wypowiedział pogląd, że osoby wciągnięte do kategorii 3 i 4 „volkslisty” powinny być od razu uznane za pełnoprawnych obywateli polskich.

Z zadowoleniem przyjęto tu również zapowiedź ks. biskupa Adamskiego usunięcia z ziem zachodnich kleru niemieckiego.

Zjazd uchwalił rezolucję, w której zrywa do dalszej wyteżonej akcji osadniczej na ziemiach zachodnich.

KATOWICE

Institut Śląski. W Katowicach wznowił swoją działalność Institut Śląski. W związku z tym czytamy w dwutygodniku-biuletynie „Sprawy Zachodnie”: „W dniu 16 czerwca rb. nastąpiło oficjalne otwarcie Institutu Śląskiego, mieszczącego się w Katowicach, przy ul. Warszawskiej 37.

Reaktywowanie oficjalnej pracy Institutu Śląskiego społeczeństwo polskie powitało z dużym zadowoleniem i należytym zrozumieniem. Institut Śląski ma już pięknie zapisaną kartę w dorobku naukowo-badawczym i na polu wydawniczym w zagadnieniach dotyczących Śląska. Obecnie, kiedy polskim jest cały Śląsk stanowiący dziś jedną niepodzielną całość, stanęły przed Institutem Śląskim nowe tereny do naukowych badań i opracowań. Institut Śląski dziś już

skupia przeszło 60 uczonych badaczy zagadnień ziem odzyskanych.

Na czele Institutu stanął przedwojenny jego dyrektor dr Roman Lutman, zasłużony znawca zagadnień śląskich. Szybkie i poważne postawienie tej tak koniecznej instytucji naukowej na Śląsku jest zasługą syna tej scalonej ziemi śląskiej a zarazem jej włodarza, gen. Zawadzkiego.

W uroczystości otwarcia Institutu Śląskiego wzięli udział: z ramienia wojewody gen. Zawadzkiego wicewojewoda Węgierow, następnie ks. biskup Adamski, prezydent m. Katowic inż. Wesolowski, nadto przedstawiciele partij politycznych, organizacyj zawodowych i społecznych. Wśród gości pozamiejscowych byli obecni dyrektor Institutu Zachodniego w Poznaniu prof. Wojciechowski oraz profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego dr Piwarski.

Na wstępie uroczystości dyrektor Institutu dr Lutman, po przywitaniu wszystkich gości, wygłosił przemówienie, w którym scharakteryzował cele i zadania Institutu, jego nieprzerwaną działalność od czasu jego założenia, poprzez okres konspiracyjny, do dnia dzisiejszego oraz cały dotychczasowy dorobek.

Wśród życzeń złożonych z okazji otwarcia Institutu podkreślić wypada życzenia złożone w imieniu nieobecnego wskutek ważnych zajęć służbowych wojewody gen. Zawadzkiego przez wicewojewodę Węgierow, oraz imieniem Uniwersytetu Jagiellońskiego złożone przez profesora dra Piwarskiego.

Z kolei dr Wrzosek wygłosił referat, w którym przedstawił obecnym wyczerpująco zagadnienia kulturalne i gospodarcze wszystkich ziem śląskich. Następnie prof. Wojciechowski omówił w interesującym odczycie dziejowy stosu-

nek wzajemny Polaków i Niemców. Na podstawie naukowych dowodów wykazał niezmienną charakteru oraz psychiki Niemca, zachłannego kolonizatora, oraz to, że nigdy nie może nastąpić zżycie się Polaka z Niemcem, a jedynie tylko radykalne, doszczętne usunięcie Niemców z odwiecznych piastowskich ziem może rozwiązać ten odwieczny antagonizm polsko-niemiecki".

Również i „Przegląd Zachodni” opierający swoją działalność m. i. na współpracy z Instytutem Śląskim, wita wznowienie oficjalnej działalności Instytutu z całą serdecznością i przyłącza się do życzeń najowocniejszej pracy i rozwoju, płynących z całej Polski pod adresem Instytutu Śląskiego.

„Środy” Instytutu Śląskiego. W każdą środę tygodnia odbywają się w Katowicach zebrania dyskusyjne organizowane przez „Instytut Śląski”, na których omawia się problemy związane z życiem kulturalnym, społecznym, naukowym i gospodarczym. Wśród problemów poruszonych dotychczas zastanawiano się m. in. nad zagadnieniem teatru na Śląsku, inteligencji i dopływu do niej nowych kadr ze sfer robotniczych, starano się należycie postawić narastającą żywiołowo problematykę Śląska Opolskiego (osadnictwo, tworzenie się nowego społeczeństwa itp.).

„Środy” Instytutu cieszą się dużą popularnością wśród sfer naukowych i kulturalnych Śląska, tym bardziej, że każde zebranie posiada oprawę artystyczną w formie występów koncertowych i literackich.

KRAKÓW

Pierwsza Sesja Rady Naukowej dla zagadnień Ziemi Odzyskanych. Podsekretarz Stanu Ministerstwa Administracji Publicznej, wiceminister Wolski powołał Radę Naukową dla zagadnień Ziemi Odzyskanych. Pierwotnie istniał projekt powołania Rady wyłącznie dla

zagadnień osadnictwa na ziemiach odzyskanych jako naukowego organu doradczego Biura studiów osadniczo-przesiedleńczych w Krakowie. Konieczność jednak rozważania przez koła naukowe i innych zagadnień Ziemi Odzyskanych spowodowała rozszerzenie kompetencji Rady poza pierwotnie zamierzone granice.

Na członków Rady zaproszono przeszło 50 przedstawicieli nauki, szczególnie zajmujących się problematyką Ziemi Odzyskanych, z kierownikami instytutów Zachodniego, Śląskiego i Bałtyckiego na czele.

Pierwsza sesja Rady odbyła się w Krakowie dnia 30 i 31 lipca i 1 sierpnia br. Przedmiotem obrad był całokształt zagadnień związanych z akcją osadniczo-przesiedleńczą. Celem nadania obradom kierunku wytycznego, biuro studiów rozesłało członkom Rady pracę dyrektora tegoż biura, dra Rajmunda Buławskiego, pod tytułem „Problemy osadniczo-przesiedleńcze nowych ziem”. Obszerna ta praca zajmuje się zagadnieniami osadnictwa włościańskiego, folwarcznego oraz nierolniczego (miejskiego). Będąc wyrazem poglądów autora i dając możliwość pełny przegląd zagadnień, jak również wysuwając możliwości i projekty rozwiązania poszczególnych problemów, stała się punktem wyjściowym do ożywionej dyskusji w czasie zjazdu.

Obrady toczące się pod przewodnictwem wiceministra Wolskiego zagał minister Kiernik, podkreślając zarówno doniosłość Ziemi Odzyskanych dla Polski jak i fakt, że sprawa zaludnienia tych ziem — niezwykle pilna i paląca — wymaga skoncentrowania wysiłku całego społeczeństwa a zarazem udziału nauki polskiej. Wiąże się z osadnictwem na Ziemiach Odzyskanych repatriacja Polaków ze wschodu, których liczba — bez około 360 do 400 tys. Polaków znajdujących się w głębi Rosji — wynosi 1 253 466 osób. Z liczby tych repatriantów do dnia 1 lipca powróciło do kraju blisko 390 tys., a do końca lipca 500 tys.

Liczbę Polaków, którzy do końca lipca osiedli na Ziemiach Odzyskanych, szacować można na 900 tys. do 1 mil. osób. Z tej liczby około 500 tys. stanowią osadnicy z Kraju, około 300 tys. repatrianci ze wschodu, około 150 tys. Polacy powracający z Niemiec. Te cyfry świadczą, jak wielkiej dokonało już Państwo Polskie pracy chociażby w zakresie transportowo - komunikacyjnym. Stanowią one jednak zaledwie małą część tej masy osadników, która na Ziemi Odzyskane musi napłynąć w możliwie krótkim czasie.

Problem właściwego, z punktu widzenia klimatycznego i glebowego, rozmieszczenia osadników z różnych stron Polski na Ziemiach Odzyskanych omówił doc. dr St. Pietkiewicz przedstawiając „Plan regionalny przesiedlenia osadników na ziemię zachodnie”. Plan opracowany przez dr. Pietkiewicza oparty został o dokładne obliczenia statystyczne nadwyżek ludnościowych (rolniczych) przedwojennych obszarów polskich i powiązany w logiczny związek z potrzebami osadniczymi Ziemi Odzyskanych, z uwzględnieniem rejonizacji klimatycznej i glebowej. Plan ten, oparty z konieczności o przedwojenne dane statystyczne, wykazuje, że na ogół nadwyżki ludnościowe Polski znaleźć mogą ujście w osadnictwie na Ziemiach Odzyskanych w warunkach klimatycznych i glebowych zbliżonych do warunków, w jakich żył i pracował dotychczas osadnik. Referat wywołał ożywioną dyskusję, która przeniosła się następnie na specjalnie w tym celu wylonioną komisję, której obrady, zakończone wprowadzeniem szeregu poprawek do planu regionalnego, trwały do dnia 2 sierpnia. W czasie obrad komisji podkreślono charakter orientacyjny i ramowy planu oraz położono nacisk na migracje sąsiedzkie.

Ożywioną dyskusję wywołał problem „Niemców pochodzenia polskiego” przedstawiony przez dra Buławskiego. Ścierały się tu dwa dążenia: jedno, a-

żeby możliwie dużą ilość nawet nie dość uświadomionych Polaków zachować dla Narodu Polskiego, drugie, obawa, aby poprzez sieć sprawdzania tożsamości narodowej nie przeniknęły jednostki niemieckie chociażby z pochodzenia polskie. Repolonizacja Niemców pochodzenia polskiego, chociaż w zasadzie możliwa i pożądana, ze względu na to, że wymaga dłuższego czasu, a tym samym zmuszałaby do stworzenia pośrednich kategorii narodowych, formy sprzecznej z duchem polskim, została uznana przez znaczną część zebranych za mało wskazaną.

„Projekt nowego podziału administracyjnego Śląska” przedstawił dr A. Wrzosek.

Drugie posiedzenie Rady zajęły referaty: dra P. Kozłowskiego pt. „Wytoczne aktu ustawodawczego normującego formy i warunki obejmowania ponemieckich gospodarstw rolnych przez naszych osadników na ziemiach zachodnich”, inż. Wł. Borowskiego pt. „Pomoc rzeczowa dla osadników - rolników”, dra B. Klapkowskiego pt. „Pomoc kredytowa dla osadników” i koreferat dra J. Zajdy. W dyskusji w szczególności podkreślono konieczność jak najwydatniejszej pomocy rzeczowej i kredytowej, przy czym zwrócono uwagę na trudności, jakie w tej mierze wystąpią skutkiem niedostatku inwentarza żywego a zwłaszcza bydła rogatego wynieszonego przez wojnę. Zagadnienie zapotrzebowania rolnictwa w minimalną chociażby ilość bydła zmusi do radykalnego zmniejszenia spożycia mięsa zwierząt młodszych oraz do importu z zagranicy.

Konieczność dostosowania się osadnika przybywającego na Ziemi Odzyskane do zmienionych warunków pracy rolniczej i gospodarowania wysuwa na jedno z pierwszych miejsc zagadnienie organizacji poradnictwa fachowego. Problem ten na trzecim posiedzeniu Rady przedstawił inż. J. Kubica. Dr Buławski omówił dalej instytucje gminnych dru-

żyn osadniczych jako awangardy osadnictwa rolniczego, dr E. Garbaciak zaś w referacie pt. „Spółdzielnie osadnicze” omówił sposób i formę gospodarowania obiektami dworskimi co najmniej do czasu parcelacji. Ze strony urzędowej wysunięto jednak projekt pozostawienia w bezpośrednim zarządzie państwa poniemieckich gospodarstw wielkofalwarcznych.

Czwarte posiedzenie Rady poświęcone zostało zagadnieniom osadnictwa nierolniczego (miejskiego). „Możliwości zaludnienia Ziem Odzyskanych w grupie zawodów pozarolniczych” omówił dr P. Rybicki. Dr Rybicki w oparciu o szacunkowe dane wykazał, jak wielkie straty poniosła ludność miejska, szczególnie przez wymordowanie ludności żydowskiej. Wobec znacznych potrzeb i możliwości osadnictwa miejskiego na Ziemach Odzyskanych pokrycie zapotrzebowania ludności przez miasta w Polsce nie jest możliwe nawet w wypadku repatriacji części naszej emigracji zarobkowej z zachodu i przy pełnym uwzględnieniu repatriacji ludności miejskiej ze wschodu oraz przy wyzyskaniu przejściowej nadwyżki ludnościowej spowodowanej zburzeniem Warszawy, bez sięgnięcia w znacznej mierze do rezerwuaru, jaki stanowi wieś polska. Mgr St. Róg omówił problem rzemiosła wiejskiego jako niezbędnego składnika osadnictwa rolniczego przedstawiając zapotrzebowanie Ziem Odzyskanych w tej mierze, oparte o opracowanie statystyczne dotyczące ziem polskich. „Związek funkcjonalny rzemiosła z przemysłem jako zagadnienie w osadnictwie typu miejskiego” przedstawił W. Stopczyk. Obraz powojennych ruchów migracyjnych ludności polskiej dał dr Wł. Skowron.

Dyskusja nad zagadnieniami akcji osadniczo-przesiedleńczej wykraczała niejednokrotnie poza granice wytyczone przez referaty. Z zagadnieniem Ziem Odzyskanych wiąże się bowiem szereg problemów zasadniczych ogólniejszej

natury. Jako jeden z nich poruszono zagadnienie przebiegu linii granicznej na zachodzie, podkreślając konieczność uwzględnienia przez nową granicę nie tylko tradycji historycznych i linii rzecznej, ale i związków gospodarczych pewnych terenów, leżących na zachodnim brzegu Odry, z Polską (elektrownie, porty, miasta, urządzenia nawadniające, wały przeciwpowodziowe).

Omawiając w dyskusji szereg bieżących bolączek naszej akcji osadniczej oraz stosunki panujące na Ziemach Odzyskanych członkowie Rady wypowiedzieli się za koniecznością przyspieszenia a zarazem jak najbardziej planowego przeprowadzania akcji osadniczej. Dotychczasowe wyniki pracy pionierskiej wykazały, jak wielkie znaczenie posiada dla osadnictwa właściwy typ człowieka-pioniera. Jak wiele opóźnień i niedociągnięć wynika z panującego jeszcze w pewnych sferach polskiego społeczeństwa paraliżu woli społecznej. Niemniej ważna jest również konieczność uświadomienia sobie i uwzględniania w kalkulacjach zmian strukturalno-gospodarczych, jakie w wyniku ustrojowych i terytorialnych zmian w Polsce nastąpiły i następują.

Sesję Rady Naukowej zakończono po dłuższym przemówieniu wiceministra Wolskiego, który zrekapitulował wyniki obrad, udzielił szeregu dodatkowych wyjaśnień i uznał rolę Rady za spełnioną przez to, że władze państwowe uzyskały naświetlenie zagadnień osadniczych przez czynnik naukowy, społeczeństwo zaś dowód wagi, jaką nauka polska zagadnieniom Ziem Odzyskanych poświęca.

Przed zamknięciem obrad zebrani przyjęli jednomyślnie deklarację następującą:

Pierwsza sesja Rady Naukowej dla zagadnień Ziem Odzyskanych uznaje integralne włączenie ziem nad Odrą i Nisą do Rzeczypospolitej za zadanie najwyższej wagi dziejowej, decydujące o bycie i niebycie Państwa i Narodu

Polskiego i o roli Polski jako trwałego przedmurza Słowiańszczyzny przed naporem germańskim.

Rada Naukowa stwierdza, że dzieło to spełni się przez całkowite zasiedlenie Ziemi Odzyskanych, co może nastąpić tylko przy pełnym wysiłku całego społeczeństwa. Rada Naukowa zwraca się do wszystkich warstw Narodu o pełne uczestnictwo w realizacji tego dzieła.

Rada widzi wielkie, stojące jeszcze przed Narodem trudności, ale tym większy musi być zryw społeczeństwa. Ogromne wartości gospodarcze niszczone na Ziemiach Odzyskanych przez to, że zbyt mało jest tam Polaków. Rada wierzy w to, że Naród Polski zrozumie w pełni sytuację i że pójdzie zwartą masą na nowy szlak dziejowy, i że zwycięży.

Akcja osiedleńcza na Ziemiach Odzyskanych to nade wszystko problem człowieka. Człowieka jako jednostki wybitnej, ucziwej, o specjalnym talencie organizacyjno-osadniczym, i człowieka jako masy ludzkiej, która ziemię zwarcie zasiedli. Jest w Narodzie Polskim zapas pionierów, ale nie wszyscy jeszcze biorą udział. Te wybitne i utalentowane jednostki wzywa przede wszystkim Rada do jak najszybszego działania i wyraża przekonanie, że to wezwanie Nauki Polskiej nie pozostanie bez echa.

Rada spodziewa się również, że polscy pracownicy nauki w większej niż dotychczas mierze zajmą się zagadnieniami życia na Ziemiach Odzyskanych w oparciu o jego rzeczywiste, palące potrzeby i że praca ta da szybko praktyczne wskazania i rozwiązania piętrzących się problemów.

Wł. Głowacki

Teatr objazdowy. — Polski Związek Zachodni, Kraków, zorganizował stały teatr i chór reprezentacyjny pod dyrekcją sławnej artystki polskiej Wandy Siemaszkowej, który będzie miał za zadanie utrwalać polską kulturę i cementować wspólną grupową wśród

osadników na Ziemiach Zachodnich poprzez żywe słowo. Repertuar teatru będzie specjalnie dobrany i zawierać będzie tematykę 10-wiekowych zmagania polsko-niemieckich. Jako pierwsza sztuka zostali wystawieni Lucjana Rydla „Jeńcy”. Rzec dzieje się w X wieku w grodziszczu niemieckim na ziemiach słowiańskich między rzeką Odrą i Łabą.

ŁÓDŹ

Akademia Służby Społecznej dla Ziemi Odzyskanych. Zarząd Główny Polskiego Związku Zachodniego zorganizował Akademię Służby Społecznej, która ma za zadanie wykształcenie naukowe i wychowanie ideowe typu urzędnika-pioniera. Siedziba akademii mieści się w Łodzi a oddziały jej będą otwarte we wszystkich województwach. Ubiegły rok szkolny zakończył się 20 lipca br.

Kursy Informacyjne o Ziemiach Zachodnich. W porozumieniu z władzami szkolnymi dla nauczycielstwa szkół powszechnych i średnich zorganizowała Akademia Służby Społecznej w Łodzi kursy informacyjne o Ziemiach Odzyskanych. Na kursy te zostały przyjęte osoby, które miały wykształcenie przynajmniej gimnazjalne lub też 2 lata służby publicznej w spółdzielczości lub stowarzyszeniach wyższej użyteczności.

Przedmiot kursów był następujący:

1. Wiadomości z prehistorii Ziemi Odzyskanych,
2. Historia Ziemi Odzyskanych,
3. Zadania P.Z.Z. na Z. O.,
4. Likwidacje majątków na Z. O.,
5. Zadania szkolnictwa na Z. O.,
6. Zadania Państwowego Urzędu Repatriacyjnego,
7. Stosunki gospodarcze,
8. Zagadnienie odbudowy gospodarczej,
9. Samorząd na Z. O.

OLSZTYN

Instytut Mazurski w Olsztynie. W Olsztynie powołany został do życia Instytut Mazurski, który prowadzić będzie prace badawcze z zakresu stosunków historyczno-politycznych, społecznych, kulturalnych, gospodarczych itd. okręgu mazurskiego.

Obok Instytutów: Śląskiego, Zachodniego i Bałtyckiego powstała nowa placówka, która pogłębi naszą znajomość ziem nowoodzyskanych.

POZNAŃ

Ruch osadniczy. Akcję osadniczą rozpoczął Polski Związek Zachodni w Poznaniu 15 marca 1945 r. Była to jeszcze akcja improwizowana, doraźna, lecz konieczna dla zorganizowania aparatów bezpieczeństwa i administracji. Przeciętna dzienna wynosiła w miesiącach marca i kwietniu 100 osadników. W miarę nasilenia ruchu osadniczego niezbędne było opracowanie ogólnego planu i ram osadnictwa.

Po odbytej konferencji w dniu 1 maja br. między przedstawicielami P. Z. Z. i Ministerstwem Administracji Publicznej, opiekę nad osadnikami i organizację osadnictwa powierzono Państwowemu Urzędowi Repatriacyjnemu. Polski Związek Zachodni przejął notyfikację osadnictwa oraz wysyłkę osadników na Z. Z. przez wydziały osadnicze. W maju nasilenie wzrosło do 489 osadników dziennie. W tym miesiącu odeszły trzy zbiorowe transporty do Szczecina, zorganizowane całkowicie przez P. Z. Z. w liczbie 2400 osób. W czerwcu przeciętna dzienna wynosi 652 osadników, w lipcu 478. W czasie od 15 marca do 3 sierpnia przesiedlił P. Z. Z. Okręg Poznański 54 635 osób.

Na terenie Pomorza Zachodniego i Ziemi Lubuskiej przeprowadzają kontrolę nad ruchem osadniczym i udzielają opieki przesiedlanym delegatury P. Z. Z.

Ogólnokrajowa konferencja Polskiego Związku Zachodniego w Poznaniu. Dnia 5 sierpnia 1945 r. odbyła się w Poznaniu ogólnokrajowa konferencja wewnętrzna Zarządu Głównego i delegatów Zarządów Okręgowych Polskiego Związku Zachodniego.

Referat zasadniczy nt. „Rola i zadania P. Z. Z. w akcji przesiedleńczo-osadniczej” wygłosił sekretarz Zarządu Głównego, ob. Dubiel-Broszkiewicz Józef.

Główne tezy referatu były następujące:

Osadnictwo polskie na Ziemiach Zachodnich ma charakter wewnętrzny i jako takie musi być planowane. Dlatego musi oprzeć się na systemie rejonizacji, ze szczególnym uwzględnieniem województw przeludnionych. W akcji tak planowanej główną rolę odegrają drużyny osadnicze oraz placówki P. U. R. i delegatury P. Z. Z.

P. Z. Z. nie zamierza dublować w akcji osadniczej pracy P. U. R., lecz obie te instytucje, tzn. P. U. R. — jako państwowa i P. Z. Z. — jako społeczna, mają równe prawa do realizacji osadnictwa na Z. Z.

W związku z tym Polski Związek Zachodni postawił sobie jako główne zadania do wypełnienia:

1. wydobyć jak najwięcej ludzi wartościowych ze starych ziem polskich dla nowoodzyskanych Ziem Zachodnich,

2. usprawnienie i zaktywizowanie komitetów osadniczych poprzez wydziały osadnicze i drużyny osadnicze P. Z. Z.,

3. zorganizowanie polskich osadników na Ziemiach Zachodnich na zasadzie wspólnoty grupowej i społecznej.

Dlatego Polski Związek Zachodni postanowił zdynamizować akcję osadniczą i w ramach swej organizacji wysłać do dnia 10. 9. br. 100 000 osadników na Ziemię Zachodnią.

W ożywionej dyskusji zabierali głos prawie wszyscy delegaci P. Z. Z. i wysunęli szereg zasadniczych tez, np.: w

sprawie osadnictwa wojskowego, niedociągnięć ze strony władz administracyjnych, bezpieczeństwa na Ziemiach Zachodnich i. i., do szczegółowego opracowania.

W dalszym ciągu obrad dokooptowano następujących członków do Zarządu Głównego: ob. dra Taberta z Rzeszowa, ob. dyr. Filipczyka z Katowic, ob. prezesa Szenica St. z Poznania, ob. red. Brzóske z Poznania i ustalono, że siedzibą Zarządu Głównego P. Z. Z. będzie, począwszy od września br., Poznań.

W dalszym ciągu obrad, przedyskutowano szereg zagadnień propagandowych i politycznych odnośnie działalności Polskiego Związku Zachodniego.

Zaakceptowano również ogólnopolską wystawę Ziem Odzyskanych, na tle 10-wiekowych zmagania polsko-niemieckich, projektowaną przez okręg poznański Polskiego Związku Zachodniego, która odbędzie się w Poznaniu.

W obradach wziął udział Zarząd Główny P. Z. Z. z prezesem P. Z. Z., ambasadorem R. P. w U. S. A. ob. W. Barcikowskim, wiceprezesami ministrem dr Hanemanem i pulk. Kliczko na czele oraz wszyscy delegaci okręgowi.

TORUŃ

Instytut Bałtycki. Instytut Bałtycki pod dyrekcją dra Borowika zorganizował następujące wydziały:

1. Wydział Pomorzoznawczy w Toruniu, ul. Mickiewicza 49,
2. Wydział Wydawniczy w Bydgoszczy, ul. Śniadeckich 10,
3. Gospodarcze Archiwum Morskie w Sopotach, ul. Abrahama 24.

Dział Informacji Naukowej przy Wydz. Pomorzoznawczym wydaje specjalne komunikaty poświęcone aktualnym zagadnieniom. Dotychczas ukazały się 4 następujące komunikaty:

1. Dzisiejsze pojęcie Pomorza.
2. Główne liczby dzisiejszego Pomorza.

3. Pomorze w terytorialno-ludnościowej strukturze nowej Polski.

4. Sprawa nazw dla województw pomorskich.

WROCLAW

Zjazd Przemysłowy Ziem Odzyskanych. W okresie, kiedy na plan pierwszy wśród naszych zagadnień gospodarczych wysuwa się problem zagospodarowania Ziem Odzyskanych i ich faktycznego włączenia w organizm polskiego gospodarstwa narodowego, jest rzeczą niezwyklej wagi podsumowanie dokonanych w tej dziedzinie wysiłków, obiektywna ocena osiągnięć dotychczasowych i konkretne postawienie na przyszłość zadań do rozwiązania wraz z programem realizacji, opartym na wykorzystaniu dotychczasowych doświadczeń. Dlatego też pierwszy Zjazd Przemysłowy Ziem Odzyskanych, który odbył się we Wrocławiu i w Jeleniej Górze w dniach 27—29 sierpnia br., był wydarzeniem, któremu słusznie cała prasa polska poświęciła tak wiele uwagi. Szczegółowe sprawozdania z przebiegu obrad Zjazdu, publikowane w swoim czasie przez prasę codzienną, zwalniają nas z obowiązku streszczenia poszczególnych przemówień i referatów. Pragnęlibyśmy natomiast na tym miejscu syntetycznie ująć myśli przewodnie, które Zjazdowi przyświecały, oraz wnioski, posiadające praktyczne znaczenie dla przyszłej pracy nad zagospodarowaniem Ziem Odzyskanych.

Na plan pierwszy wysunęło się niewątpliwie podkreślenie walorów gospodarczych, jakie dla naszej przyszłości gospodarczej reprezentują Ziemie Odzyskane. Wartość majątku narodowego, traconego przez Polskę na wschodzie w sumie 3 miliardów 600 milionów dolarów, przeciwstawiono sumie 9 miliardów 500 milionów dolarów, w której wyraża się szacunkowo wartość majątku narodowego na Ziemiach Od-

zyskanych. Te liczby uzupełnił Minister Przemysłu Minc szeregiem dalszych danych, ilustrujących wzrost polskiego potencjału przemysłowego w wyniku włączenia Ziemi Odzyskanych do naszego organizmu gospodarczego. I tak: wartość produkcji górniczej i przemysłowej na głowę mieszkańca wynosiła w granicach z r. 1939 — 216 zł, w obecnych granicach — 423 zł.

Troska o jak najpełniejsze wykorzystanie walorów gospodarczych Ziemi Odzyskanych dla dobra całości naszej gospodarki narodowej stanowiła drugi zasadniczy temat Zjazdu. Punktem wyjścia do ustalenia programu pracy na przyszłość był bilans osiągnięć Grup Operacyjnych na terenie Ziemi Odzyskanych. Podkreślić tu przy tym należy obiektywizm i krytycyzm, jakim nacechowana była ocena całokształtu pracy Grup Operacyjnych, rozwiązanych — jak wiadomo — w pierwszych dniach września. Obok pozytywnego podkreślenia dokonań, wyrażających się, w najogólniejszym zarysie, w zabezpieczeniu ok. 8000 zakładów przemysłowych i uruchomieniu ok. 1700 zakładów przemysłowych zatrudniających ok. 40000 pracowników, wskazano w sprawozdaniach i dyskusji niedociągnięcia organizacyjne, błędy i wady aparatu dotychczasowego — z myślą o tym, by w przyszłej organizacji przemysłu tych Ziemi wykorzystać ujemne doświadczenia dla usprawnienia i ulepszenia całości, by — jak się wyraził Minister Minc — przejść od partyzantki gospodarczej do akcji planowego zagospodarowania.

Przed normalizującą się już obecnie administracją przemysłową i organizacją życia gospodarczego na Ziemiach Odzyskanych stoją bardzo poważne i niewątpliwie trudne do rozwiązania problemy.

Na Zjeździe wskazano na następujące najważniejsze zagadnienia:

Zagadnienie unormowania, ujednoczenia i usprawnienia działalności poszczególnych władz, w szczególności zaś jasne i nie budzące wątpliwości sformułowanie podziału kompetencji.

Załatwienie sprawy własności drobno-przemysłowej i rzemieślniczej w sensie sformułowania, na jakich warunkach może ona liczyć na ostateczne ustabilizowanie.

Zagadnienie obrotu pieniężnego i kredytów na uruchomienie przemysłu (na tymże Zjeździe podano do wiadomości stworzenie funduszu obrotowo-inwestycyjnego Ziemi Odzyskanych w wysokości 1 miliarda zł, którego podstawę stanowią rezerwy towarowe Ziemi Odzyskanych).

Zorganizowanie masowego osadnictwa przemysłowego na zasadzie bliźniaczych zakładów, z tym, że winna zostać usprawniona aprowizacja oraz rozwiązany problem mieszkaniowy (jako program na okres najbliższy wysunął minister Minc postulat osadzenia 100—150 tys. robotników — na ogólną liczbę potrzebnych do pełnego uruchomienia przemysłu Ziemi Odzyskanych 300—400 tys.) wraz z rodzinami.

Rozwiązanie problemu ludności niemieckiej zamieszkującej jeszcze częściowo Ziemi Odzyskane.

Problemy te rozwiązać będzie musiała administracja przemysłowa (wojewódzkie wydziały przemysłowe, powiatowe referaty przemysłowe) w ścisłej współpracy ze Zjednoczeniami Przemysłowymi.

Pierwszy Zjazd Przemysłowy Ziemi Odzyskanych postawił sobie za zadanie zapoczątkowanie nowego etapu w historii polonizacji gospodarczej Ziemi Odzyskanych i mamy przekonanie, że zadanie swe spełnił.

WYDAWNICTWA INSTYTUTU ZACHODNIEGO

I. Prace Instytutu Zachodniego

M. KIELCZEWSKA i A. GRODEK

Odra—Nisa, najlepsza granica Polski

T. LEHR SPŁAWIŃSKI

O pochodzeniu i praojczyźnie Słowian

Z. WOJCIECHOWSKI

Polska — Niemcy. Dziesięć wieków zmagania

Z. KACZMARCZYK

Kolonizacja niemiecka na wschód od Odry

W druku i przygotowaniu:

K. M. POSPIESZAŁSKI

Stanowisko prawne narodu polskiego na ziemiach zachodnich Rzeczypospolitej Polskiej pod władzą niemiecką 1939—1945

A. KŁAFKOWSKI

Okupacja niemiecka w Polsce z punktu widzenia prawa międzynarodowego

J. MITKOWSKI

Pomorze Zachodnie w stosunku do Polski

M. FRIEDBERG

Kultura niemiecka a polska

Z. KACZMARCZYK i K. PIWARSKI

Historia Śląska od czasów najdawniejszych do chwili bieżącej, t. I—III (współ z Instytutem Śląskim)

M. KIELCZEWSKA

Nadodrze w systemie geograficznym Polski

R. GRODECKI

Ziemia lubuska w wiekach średnich

J. KOSTRZEWSKI

Kultura prapolska

J. STASZEWSKI

Wojsko polskie nad Bałtykiem w dobie wojen napoleońskich

K. TYMIENIECKI i J. PAJEWSKI

Rys dziejów Niemiec

Monografia Odry pod redakcją A. GRODKA

WYDAWNICTWA INSTYTUTU ZACHODNIEGO

II. ATLASY, MAPY, ENCYKLOPEDIE, BIBLIOGRAFIE, SŁOWNIKI

KS. ST. KOZIEROWSKI

Atlas nazw geograficznych Słowiańszczyzny Zachodniej
Z. 1. Pomorze Zachodnie. Wyd. II.

M. KIELCZEWSKA

Polska Zachodnia, mapa komunikacyjno-administracyjna
ze skorowidzem

Słowniczek nazw miejscowych wg **KS. ST. KOZIEROWSKIEGO**

Zeszyt 1. Pomorze Zachodnie

Zeszyt 2. Środkowe Nadodrze

WL. CHOJNACKI

Słownik nazw miejscowych w Prusach Wschodnich i na
terenie b. Wolnego Miasta Gdańska (w druku)

Bibliografia Ziemi Odzyskanych w opracowaniu **W. POCIECHY**
(w przygotowaniu)

Encyklopedia kultury staropolskiej pod redakcją: **J. KOSTRZEWSKIEGO, Z. RAJEWSKIEGO** i **W. HENSLA** (dział prehistoryczny) oraz **Z. WOJCIECHOWSKIEGO** (dział wczesno-historyczny) — [w przygotowaniu]

III. TEKSTY HISTORYCZNE DOTYCZĄCE ZIEM ODZYSKANYCH

Zywoť św. Ottona z Bambergu w tłumaczeniu i ze wstępem **EWY MALECZYŃSKIEJ** (w przygotowaniu)

Proces polsko-krzyżacki z roku 1320 w tłumaczeniu i ze wstępem **EWY MALECZYŃSKIEJ** (w przygotowaniu)

IV. DOKUMENTY OKUPACJI NIEMIECKIEJ

Zeszyt 1. Nędza robotnika polskiego (w druku)

Zeszyt 2. Niemcy oskarżają siebie (album Alfreda Mensebacha)
[w przygotowaniu]

Zeszyt 3. Zbrodnia niemiecka w Warszawie (w przygotowaniu)

V. WYDAWNICTWA POPULARNE

J. WIDAJEWICZ

Niemcy wobec Słowian Połabskich (w druku)

I inne wydawnictwa w przygotowaniu.